

Piłeczka

Studia o ruchu i melancholii

WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2016

Adam Dziadek
Adam Patrzyk
Aleksander Nawarecki
Andrzej Kotliński
Dorota Siwicka
Grzegorz Jankowicz
Grzegorz Marzec
Grzegorz Olszański
Ireneusz Gielata
Jacek Gutorow
Jacek Leociak
Jerzy Jarniewicz
Katarzyna Cieczot
Krzysztof Uniłowski
Lakis Proguidis
Małgorzata Łukasiewicz
Marek Zaleski
Marian Kisiel
Michał Paweł Markowski
Mikołaj Sokołowski
Milan Kundera
Ryszard Koziółek
Tadeusz Pióro
Tadeusz Sławek
Teresa Rączka-Jeziorska
Tomasz Swoboda
Wioletta Bojda
Wojciech Bońkowski

Pileczka

Studia o ruchu i melancholii

NR 3492

Piłeczka

Studia o ruchu i melancholii

pod redakcją

Wioletty Bojdy i Aleksandra Nawareckiego

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2016

[Kup książkę](#)

Redaktor serii: Historia Literatury Polskiej
Marek Piechota

Recenzent
Piotr Wilczek

Dla Marka, który właśnie...

Wstęp

Kiedy patrzymy na najsłynniejsze wyobrażenie Melancholii, na miedzioryt Dürera, widzimy znajdującą się niemal na pierwszym planie, w lewym dolnym rogu, dużą kulę. Rozmaicie pisano o materiale, z którego mogła być wytoczona – może z kamienia, może z drewna. Na pewno jednak ta kula jest ciężka. Spadła z kolan siedzącej postaci i zastygła u jej stóp pośród innych przedmiotów, na które postać owa nie zwraca już uwagi. Przeciwnieństwem tej właśnie nieruchomej i jakby nieuchronnie ciężkiej kuli ma być nasza książka – nie piłką nawet, lecz piłeczką, niedużą, skoczną i wibrującą. Piłeczką w grze, która wymaga od graczy precyzyjnych i szybkich ruchów, nie pozwala na zamyślenie się, na bezczynność, na smutne opuszczenie twarzy.

Jest to prezent dla Marka Bieńczyka od grupy Jego przyjaciół. Są wśród nich uczeni humaniści, pisarze, poeci i tłumacze, a także malarz – osoby rozmaitych profesji, z różnych stron świata pochodzące – nie wszyscy nawet się znają. Łączy ich jednak znajomość z Bieńczykiem i zamiłowanie do Jego twórczości, więc ochoczo przyjęli pomysł napisania dla Niego wspólnego tomu. O tym, że melancholia jest znakiem naszego czasu i jako ludzie ponowocześni skazani jesteśmy na konsekwencje jej doświadczania, przekonywały kolejne prace Bieńczyka. Przekonywały skutecznie, zaś on sam stał się polskim klasykiem melancholii i mistrzem melancholijnego pisania. Kiepska z niego wszakże *figura sedens*. W Jego książkach ruchu czy wręcz – sportu – pojawia się coraz

więcej. Melancholijny podmiot coraz częściej biega, goni, kopie, rzuca, łapie – jakże te i inne ruchy mają się do istnienia zastygającego w czarnym smutku? Połączenie ruchu i melancholii, choć wydaje się sprzeczne z jej emblematami, być może nie jest jednak paradoksem. Skąd więc się wzięło? Czemu służy? I jak to się dzieje, że ciężka kula zmienia się w piłeczkę?

Zastanawiamy się nad tymi kwestiami z poczuciem, że metamorfozy kuli obrazują jakąś zmianę ważną dla nas i dla naszej terażniejszości, a także oczywiście – dla literatury, zmianę trudną jeszcze do uchwycenia. Nazwaliśmy tę książkę studiami dlatego właśnie, że zebrane w niej teksty usiłują zmianę tę opisać, zmierzyć towarzyszące jej napięcie, zdać sprawę z sytuacji, w której różne formy ruchu zyskują nowy sens i nową wartość. Studiowanie jest w takim wypadku nierozłączne z próbowaniem, toteż autorzy chętnie sięgają po poetykę eseju. A ten, jak wiadomo, pozwala na pisanie nie tylko o tym, o czym da się pisać, ale również – o czym pisać musimy. Ta książka, którą otwierają i zamykają wiersze, jest różnorodna pod każdym względem, różnorodna tak bardzo, że wywoływać może recenzencki zawrót głowy. Jednoczy ją wszakże pewna wspólnota estetyczna, a jej najbardziej wyrazistym znakiem jest eseistyczny sznyt.

Jeśli można by powiedzieć, że esej osiąga tu jakiś nowy stan skupienia, to winny tego byłby Autor, dla którego książkę napisano. Eleganckie podkręcanie piłki, raz po raz pojawiające się w tych tekstach, do niego jest bowiem skierowane, to On powinien ją odebrać. Jednakże coś jeszcze zawdzięcza ten tom Bieńczykowi. Jakby mimochodem zwraca na to uwagę jeden z autorów: „[...] przeczytałem kilkaset jego tekstów, myśląc: czy to wypada, ciągle tak sympatycznie pisać, a przy tym być niezwykle sympatycznym?”. Nic to dziwnego powiedzieć o przyjacielu, że jest on człowiekiem sympatycznym, a jednak owo lekkie zawahanie wskazuje na cechę tekstów Bieńczyka, którą warto by kiedyś rozważyć głębiej. Sympatia (jako grecka *sympatheia* i łacińska

sympathia), a więc współczucie, współodczuwanie czy współdoznawanie zakorzenione – filozoficznie rzecz biorąc – w uznaniu wewnętrznego związku przenikającego wszelkie żywe byty, nie jest postawą charakterystyczną dla temperamentów saturnicznych. Wprost przeciwnie. (Pamiętamy, jak Susan Sontag pisała *à propos* Waltera Benjamina, że w swym odrętwieniu melancholik nie jest lojalny wobec ludzi, choć pozostaje wierny rzeczom). Cechą Bieńczyka jest natomiast współodczuwająca uważność, nie pomija rzeczy, lecz to ludzie, a zwłaszcza ich twarze i gesty poruszają Go najbardziej. Wie o tym czytelnik *Terminalu*, *Tworek*, *Oczu Dürera*, *Książki twarzy*, bo w nich ujawnia się naturalny związek między wzruszeniem a ruchem.

Dla Marka Bieńczyka trzeba więc było napisać książkę, która jest, jak sądzę, sympatyczna. Zaczynając lekturę, idźmy jednak za spojrzeniem Olgi...

Lecz ona śledziła tylko lot piłki i jej uciekanie w bok, niekiedy całkiem daleko, pod ogrodzenie, i to jej zastyganie, sen na okamgnienie, a później przeczytała książkę-bajkę o chłopcu z piłką, właściwie piłeczką nie wiadomo z czego, może z kauczuku, ze skóry albo z magicznego metalu, lżejszego od powietrza.

Piłeczka była w książce niewielka, trudno ją było sobie obrazić, o golfie wówczas jeszcze nigdy nie słyszała, tym bardziej o squashu, ping-pong by się od biedy nadał, lecz celuloid był za lekki i za szybki, jak głupawy, rozlatany na wszystkie strony szcześniak. Więc myślała raczej o krągłych owocach albo o kłębkach wełny, ale nie z wełny. Właściwie to nie była nawet piłka, a kulka, w każdym razie książka ją zauroczyła, piłeczka-kuleczka odbijała się od ziemi, wpadała w dłonie chłopca bohatera i wystarczyło mu w tym czasie pomyśleć, aby się spełniło. Aby spełniło się, o czym się pomarzy.

Dorota Siwicka

Indeks osobowy^{*}

A

Achremczyk Stanisława 131
Adamska Ludmiła (Ludmiłka) 288,
291, 296
Adamski Jan (A.) 288, 291–293, 296
Addison Claire 53
Allaise Alphone 248, 249
Allen Woody 187
Anders Günther 241
Anderson Philip 188
Antonioni Michelangelo 17
Aragon Louis 163
Auerbach Eric 99
Auerbach Rachela 64
Augustyn, św. 185, 278
Azrylewicz Henryk 56
Azrylewicz-Sztokman Róża 56

B

Bachelard Gaston 71, 84–86
Bacon Francis 73
Badiou Alain 100
Bahdaj Adam 29, 32
Baker Chet 179
Bal Mieke 27
Baran Bogdan 236

Barnum Phineas Taylor 196, 200
Barszczewska Ludwika 60
Barthes Roland 72, 119, 160, 198
Basso Eduardo 29, 31, 32
Baudelaire Charles 22, 115, 116
Baudry Ksawery 44
Baumgarten Michael 271
Baykowski Karol 106, 107
Bazarnik Katarzyna 248
Beckett Samuel 87
Beenhakker Leo 74
Begey Attilio 103, 106, 110, 111
Benisławscy (rodzina) 123
Benjamin Walter 9, 97, 167, 235–238,
240, 272
Beria Ławrentij 30, 39
Berman Izydor 168
Besson Luc 205
Białostocka Jolanta, zob. Maurin-
Białostocka Jolanta
Biasi Pierre-Marc de 48, 49, 51
Bieńczyk Marek (Marek, Mareczek)
7–9, 13, 28, 29, 31, 32, 34, 37, 40,
71–75, 77, 84, 115, 120, 147, 148,
160, 173, 175–178, 265, 266, 269,
299

* Indeks obejmuje nazwiska osób prawdziwych i fikcyjnych.

- Birkenmajer Józef 212
 Blixen Karen 223
 Błoński Jan 84
 Boccaccio Giovanni 174
 Bogdanowska Monika 227
 Bohomolec Franciszek 120
 Bolivar Simon 255
 Boltona Harold 88
 Bona Sforza d'Aragona (królowa) 131
 Bonaparte Napoléon 108
 Bońkowski Wojciech 72
 Borch Karol Jerzy 133, 134, 136
 Borch Michał Jan 133
 Borchowie (rodzina) 123, 133, 134, 136
 Borg Björn 74, 183
 Borges Jorge Luis 254–256
 Bosquet Amélie 48
 Bouilhet Ludwik 46
 Bousquet Joë 84
 Bouquet Carole 144
 Bradbury Ray 214–216
 Brault Jacques 151
 Brod Max 238, 240, 241
 Brown Frederick 44, 45
 Bruce Lee 184
 Brunazzi Anna 103
 Bruneau Jean 46, 47
 Brückner Aleksander 82
 Brzostowski (gospodarz wieczerzy) 127
 Brzozowski Wawrzyniec 102
 Budziński Ludomir 36
 Bujnicki Alojzy 125
 Bujnicki Kazimierz 124, 125, 127–132
 Bujnicki Tadeusz 258
 Bukowiec Paweł 127
 Burton Richard 187
 Bush (George Herbert Walker, George Walker) 187
- ## C
- Cage John 248
 Cahill Gary 26
 Calasso Roberto 283
 Calvino Italo 255, 256
 Cameron David 187
 Du Camp Maksym 45
 Canonico Tankred 103, 112
 Cantona Éric 74
 Cantz Hatje 271
 Capote Truman 227, 228
 Castex Pierre Georges 45
 Castro Fidel 182
 Ceni Rogério 32
 Chaplin Charles 187
 Chapman Herbert 39
 Chądzżyńska Zofia 255
 Chéroux Clément 196, 197
 Chéruel Adolf 44
 Chudak Henryk 85
 Cieński Marcin 147
 Ciesielska Marta 55, 58, 59
 Cioran Emil 72 98, 99
 Clintonowie (Bill i Hilary) 187
 Colet Luiza 47, 50, 52
 Croft Aloysius 88
 Cruise Tom 187
 Cytowska Maria 160
 Czczot Jan 122
 Czerni Krystyna 288
- ## D
- Dagueneau Didier 141
 Danielewicz Jerzy 97
 Dauksza Olga 117
 Davis Miles 179

Dąbrowscy (małżeństwo) 60, 62
 Defoe Daniel 213
 Derrida Jacques 233, 234
 Dias-Lewandowska Dorota 119, 120,
 128–132, 134
 Dickerman Leah 270
 Diderot Denis 147, 151, 153–156,
 158
 Dłużniewski (ojciec Henryka i Julia-
 na) 129
 Dmowscy (Katarzyna i Seweryn) 37
 Dumanowski Jarosław 130, 131
 Dürer Albrecht 7, 9, 73, 275
 Dziadek Adam 160

E

Eco Umberto 249, 250
 Eibenschütz Anzelm 166
 Eiland Howard 272
 Eliade Mircea 207, 209
 Emerson Ralf Waldo 91
 Engelking Ryszard 48, 51
 Erazm z Rotterdamu 160
 Euklides 142
 D'Esloña Charles 193, 194

F

Fajfer Zenon 248
 Falkowska Maria 55
 Falska Maria 57, 58, 65
 Farmer Art 179
 Feydeau Ernest 48
 Fiedler Arkady 213
 Fijałkowski Stanisław 270
 Flaubert Gustave de 43–54, 311
 Folengo Teofilo 82
 La Fontaine Jean de 84
 Forni Giacinto 106
 Fragonard Jean-Honoré 73

Franciszek z Asyżu, św. 225
 Franklin Benjamin 192, 193
 Fredro Aleksander 186
 Freud Zygmunt 21, 182, 242–244

G

Galbraith Iain 231
 Galińska Marylka (wychowanka Na-
 szego Domu) 58
 Galiński (wychowanek Naszego Do-
 mu) 58
 Gałczyński Konstanty Ildefons 288
 Gerszon (wychowanek Domu Sierot)
 63, 64
 Ghisalberti Alberto Mario 110
 Giacometti Alberto 73
 Gierczyński Zbigniew 160
 Gierek Edward 253
 Gloger Zygmunt 120, 123, 128
 Godlewska Maria 226
 Godlewski Grzegorz 122
 Goethe Johann Wolfgang von, 90, 91,
 229, 231–245, 276, 312
 Gogol Szmul (wychowanek Domu
 Sierot) 61
 Gogh Vincent van 84, 273
 Goltz Hans 272
 Gołębiowski Łukasz 121
 Gombrowicz Witold 173, 174
 Gourgaud-Dugazon Honoriusz 44
 Górski Kazimierz 74
 Grabowski Ambroży 128
 Grabowski Tadeusz 124, 125
 Grabska Elżbieta 273
 Grass Günter 206
 Grochowiak Stanisław 73, 77, 83,
 141, 289
 Gropius Walter 272
 Gros Frédéric 90, 92

Gwircman Róża 59

H

Hegel Georg Wilhelm Friedrich 23

Heydel Magda 260

Homer 179

Hemmings David 17, 18

Hanks Tom 186

Hennenbergowie (rodzina) 60

Henry Thierry 22

Hesse Hermann 251

Higgs Peter 188, 189

Hoover Herbert 56, 57, 59, 60

Hopfengart Christine 271

Hopper Edward 73

Huxley Aldous 225–227

I

Infantino Gianni 137–139, 143–145

Iniesta Andrés 13

Ivanović Branislav 24

Izaak (wychowanek Domu Sierot)
63

J

Jałowiecki Antoni 87

James John 115, 116

Janion Maria 71

Janosch (właśc. Horst Eckert) 85

Jarniewicz Jerzy 15

Jarocki Jerzy 288

Jarosław Krzysztof 98

Jaspers Karl Theodor 84

Jefferson Thomas 141

Jennings Michael W. 272

Jezierski (ksiądz) 126

Jogała Elżbieta 169

Johansson Scarlett 187

Joyce James 15, 179, 248

Józef (przyjaciel A. Świrszczyńskiej)
290, 295

Jung Carl Gustav 21

Juszczak Wiesław 223

K

Kadłubek Zbigniew 79, 80

Kafka Franz 25, 244, 245, 276

Kandinsky Wassily (Kandyński) 269,
270

Kania Ireneusz 98

Kaniowska Ewa 90

Kannt Józef 179–181, 163–186, 188–
190

Kaplan Louis 195–199

Kassil Lew 30–33, 35–38, 42, 311

Kawyn Stefan 207

Kempis Tomasz à 87, 89, 90

Kersten Wolfgang 277

Khan Sharif 183

Kiś Daniel 173

Kirchner Greta 240

Klee Paul 269–278, 312

Kłosiński Krzysztof 160

Kochanowski Jan 82

Koerner Joseph 196

Kołąkowski Leszek 173

Konwicki Tadeusz 173, 175

Kopacki Andrzej 236

Korczak Janusz 55–62, 65–67

Kosariw Aleksandr 30

Kosik (pisarz) 173

Kowalczykowska Alina 72

Kowalski Piotr 227

Koźmian Kajetan 207

Kracauer Siegfried 169

Kragen Wanda 166

Kraśniński Zygmunt 71, 72

Kreisberg Alina 256

Kristeva Julia 72
 Krysztofiak Maria 90
 Krzak Paweł 169
 Kublaj-Chan 255, 256
 Kuczok Wojciech 137
 Kundera Milan 72, 147, 148, 150–
 155, 158, 160, 173, 175, 265
 Kurniawan Rudy (własc. Zhen Wang
 Huang) 141
 Kutyla Julian 100

L

Lacis Asja 236
 Lange Antoni 116
 Latour Bruno 196
 La Tour Georges de 223
 Lechoń Jan (własc. Leszek Serafino-
 wicz) 250
 Leder Andrzej 207
 Leon XIII 107
 Le Poittevin Alfred 53
 Lewandowska Dorota, zob. Dias-
 -Lewandowska Dorota
 Lewandowski Robert 191
 Lewin Aleksander 61, 62
 Libera Antoni 87, 248
 Lincoln Abraham 196, 199, 200
 Lincoln Mary 196, 199
 Linde Samuel Bogumił 83
 Lipa-Stworek January 187
 Locke John 192, 193
 London Jack 210
 Ludwik XVI 191
 Luiz David 26

Ł

Łyszkiewicz Grzegorz 120

M

Ma Long (mistrz) 142
 Machiavelli Niccolò 96
 Macke August 170
 Magrez Bernard 143–145
 Majewski Janusz 205
 Majka Rafał 97
 Malczewski Antoni 72
 Malewicz Kazimierz 278
 Mallarmé Stephane 248
 Man Ray (własc. Emmanuel Rud-
 nitzky) 196
 Mangolini Silvana 103
 Manteuffel Gustaw 123, 124
 Maradona Diego 22, 92
 Marc Franz 276
 Marceau Sophie 144
 Marcinek Roman 130
 Marietti Emilia 112
 Markowski Michał Paweł 32
 Markuza-Bieniecka Biruta 132
 Marzec Grzegorz 190
 Matuidi Blaise 26
 Maurin-Białostocka Jolanta 273, 274
 May Karol 247, 251, 252, 257, 261,
 262
 McGough Roger 18, 19
 Mesmer Franz Anton 192–194
 Messi Leo 22, 141
 Michał (kanclerzyc) 127
 Micher Wojciech 196
 Mickiewicz Adam 80, 123, 186, 207
 Mielżyński Robert 137
 Mikulski Tadeusz 120
 Milewicz Bolesław 60
 Milik Arkadiusz 24
 Miller Henry 182
 Miłosz Czesław 173
 Minasowicz Józef Epifani 82

Mirandola Franciszek 160
 Modlińska Aleksandra 121
 Mojszele (wychowanek Domu Sierot) 63
 Moilliet Louis 270
 Moll (uczestnik wieczerzy) 128
 Mondino Matteo 110
 Montaigne Michel de 98–102, 160
 Morawska Hanna 273
 Morgenstern Soma 163
 Mortkowicz Jakub 61
 Mortkowicz Janina 61
 Morton Frederik (właśc. Mandelbaum Fritz) 261
 Morton Józef 296
 Mościcki Paweł 100
 Motuś (wychowanek Domu Sierot) 63, 64
 Mozart Amadeusz 151, 225
 Możdżenowski (ksiądz) 127
 Mrozek Sławomir 173
 Mumler William 194–198
 Myśliński Feliks 59

N

Nadal Rafael 23
 Napoleon I, zob. Bonaparte Napoléon
 Nawarecki Aleksander 34
 Niedzielski Lech 95
 Nietzsche Fryderyk 90
 Niguez Saul 23
 Nowak Sebastian 32
 Nowosielscy Zofia i Jerzy 288

O

Obama Barack 187
 Odyniec Antoni Edward 122
 Ogden Emily 192

Olejniczak Józef 227
 Orzelski Świętosław 62
 Osińska T. 60
 Osten Manfred 90
 Ottkowiczka (gospodyni) 79

Q

Queneau Raymond 248

P

Paillard 158, 159
 Papadiamantis Alexander 174–178
 Parulski Ryszard 141
 Patočka Jan 91, 173
 Patominos 168
 Paweł, św. 89, 100
 Perec Georges 102
 Picasso Pablo 273
 Pigoń Stanisław 125
 Piłsudski Józef 60
 Pindar 96, 97
 Piotrowiak Miłosz 226, 227
 Pius IX 110–112
 Platerowie (rodzina) 123
 Platerówna Augusta 127
 Platon 167, 170
 Płużnik Grigorij 31
 Podwysocka Maria 57, 65
 Polo Marco 255
 Poświatowska Halina 288, 292
 Pouchet Georges 48
 Poulet Georges 71, 84
 Prokopiuk Jerzy 95
 Prus Bolesław 208, 209
 Przedpelska-Trzeciakowska Anna 215
 Przybylski Ryszard 72
 Puszkina Barbara 58
 Putin Władimir 187

R

Rabelais François 48, 185
 Rabenda Jan Jo 187
 Read Herbert 276
 Reagan Ronald 187
 Rezzori Gregor von (właśc. Gregor d'Arezzo) 173
 Ricard François 151
 Richard Jean-Pierre 71
 Rimbaud Artur 270
 Rogowicz Wacław 45, 54
 Rogowska-Falska Maria, zob. Falska Maria
 Rola Maria 292
 Rolland Romain 160
 Ronell Avital 235, 242–244
 Roth Joseph 161, 163, 164, 166–170
 Różewicz Tadeusz (Tadeusz) 288, 289
 Rywcia (wychowanka Domu Sierot) 61

S

Salwa Piotr 250
 Samborska-Kukuć Dorota 125
 San Martín José Francisco de 255
 Sand George 48
 Sartre Jean-Paul 44, 49, 50, 53, 85
 Schiller Fryderyk 95, 96, 102
 Scholtis August 78
 Schwarzenegger Arnold 187
 Sebald W.G. (Winfried Georg) 161, 230, 232, 233, 236, 245
 Sempe Jean-Jacques 73
 Sienkiewicz Henryk 175
 Siwicka Dorota 34, 175
 Skalińska Ewangelina 117
 Skibińska-Cieńska Elżbieta 147
 Sławek Tadeusz 249
 Sławiński Janusz 206

Słowacki Juliusz 72
 Sokołowski (rodzina) 123
 Spoulding Douglas 215
 Sprout Calmer 179
 Srul (wychowanek Domu Sierot) 63
 Stalin Józef (właśc. Iosif Wissarionowicz Dżugaszwili) 30
 Starobiński Jean 71
 Stendhal (właśc. Marie-Henri Beyle) 170
 Sterne Laurence 148, 151, 248
 Stevenson Robert Louis 211, 212
 Stoberski Zygmunt 29
 Straszewicz (podkomorzy) 129
 Stec Rafał 13
 Stefan (właściciel „Himery”) 149
 Suárez Luis Alberto 22, 24
 Suckling James 142
 Szadurscy (rodzina) 123
 Szadurska (pani) 131
 Szekspir William 225, 286
 Szenwald Lucjan 226–228
 Szlojme (wychowanek Domu Sierot) 63
 Szydelko (wychowanek Domu Sierot) 59
 Szymborska Wisława 257
 Szymon (wychowanek Domu Sierot) 63
 Szymutko Stefan 78–80

Ś

Świerczyński Jan 297
 Świrko Stanisław 122
 Świrszczyńska Anna 287–290, 292, 296, 312

T

Tagore Rabindranath 55

- Tarantino Quentin 25
 Tatarkiewicz Anna 85
 Taylor Elizabeth 187
 Temkin Matylda 57, 65
 Teofilak Teodor 59
 Teresa, św. 161, 163
 Themelly Mario 110
 Timoszenko Siemion 30
 Tokarski Jan 81
 Tołstoj Lew 23
 Tomaszewski Bohdan 74
 Tomkowski Jan 211
 Torga Miguel 175
 Torres Fernando José 22
 Towiański Andrzej (Towianski
 Andrea, Mistrz) 101, 106, 109
 Tretiak Andrzej 91
 Trznadel Jacek 198
 Tudorowie (rodzina) 225
 Turkowski Tadeusz 133
 Tyszkiewicz Pius hr. 127, 129
- U**
 Ulanowska Stefania 132
- W**
 Walser Robert 235
 Wajda Andrzej 55, 288
 Wajntraub Estera 59
 Wasylewski Stanisław 122, 123
 Wat Aleksander (właśc. Aleksander
 Chwat) 166, 187
- Welwus (wychowanek Domu Sierot)
 63
 Welna Matylda 250
 Wergiliusz (Wergil) 36, 284, 285
 Werter Jan 233, 237
 Węcowski Marek 118, 127
 Wikliński Mieczysław 59
 Wilczyńska Stefania 56
 Wilson Jonathan 37, 40, 42
 Wilus (wychowanek Domu Sierot)
 59
 Winock Michel 44, 49
 Witkowska Alina 71
 Wittlin Jan 166
 Wolff Charlotta 272
 Wolańska (pani Wosia) 61, 62
 Worcell Stanisław 205
 Woolf Virginia (właśc. Adeline Vir-
 ginia Woolf) 260
 Wyborski Paweł 118, 119
 Wyss Johan David 212
- Z**
 Zahn Leopold 272
 Załuski Józef Andrzej 82
 Zawierucha Tadeusz 161
 Zieliński Bronisław 227
- Ż**
 Żabicki Zbigniew 99
 Żeleński Tadeusz (Boy) 98, 147, 160
 Żemis Stanisław 57, 65

Opracowała
Wioletta Bojda

Spis treści

Wstęp (Dorota Siwicka) / 7

Piłeczka

Grzegorz Olszański: Gran Derbi / 13

Jerzy Jarniewicz: *Sans voir* albo trzy piłeczki dla Marka / 15

Marek Zaleski: A jednak / 21

Krzysztof Uniłowski: Bramkarz gra dla drużyny. O powieści Lwa
Kassila / 29

Tomasz Swoboda: Noga Flauberta. Przyczynek do roli piłki nożnej w życiu
i twórczości pisarza / 43

Jacek Leociak: Co się stało z piłką? / 55

Studia...

Aleksander Nawarecki: Piłeczka, kluseczka, makaron / 71

Tadeusz Sławek: Chodzenie to nie jest sport. Kilka spostrzeżeń o grze
(niekoniecznie w piłkę) / 87

Mikołaj Sokołowski: Katolicy melancholicy: Tancredi Canonico / 103

...O...

- Tadeusz Pióro: Urodzinowy upominek dla Marka / 115
 Teresa Rączka-Jeziorska: Toast, czyli o smakowaniu wina w dawnych
 Inflantach Polskich / 117
 Wojciech Bońkowski: Utracona cześć Chasse-Spleen / 137
 Ireneusz Gielata: Lekcje w stanie zamroczenia – o piciu wina „z” i „bez
 przecinka” / 147
 Małgorzata Łukasiewicz: Pisane na paryskim piasku / 161

...ruchu...

- Lakis Proguidis: Sonia wodzi rej (przekład: *Adam Dziadek*) / 173
 Grzegorz Marzec: Parę słów o yaduisrze / 179
 Katarzyna Cieczot: Kiks / 191
 Andrzej Kotliński: Ucieczka przez kuchnię / 203
 Grzegorz Jankowicz: Widmo Goethego / 229
 Ryszard Koziołek: Uwagi o *Niepowstałym dzienniku nieodbytej
 podróży* / 247

...i melancholii

- Milan Kundera: Idylla, córka grozy. Marek Bieńczyk: *Tworki* (przekład:
Marek Bieńczyk) / 265
 Michał Paweł Markowski: Sztuka nie oddaje Widzialnego. O jednym zdaniu
 Paula Klee / 269
 Jacek Gutorow: Wspomnienie półprywatne / 281
 Wioletta Bojda: Kilka chwil Anny Świrszczyńskiej / 287
 Marian Kisiel: Poemat dla Marka Bieńczyka / 299
 Indeks osobowy (oprac. *Wioletta Bojda*) / 305

Na okładce wykorzystano obrazy autorstwa Adama Patrzyka

Redakcja *Katarzyna Więckowska*

Projekt okładki i stron działowych *Zenon Dyrszka*

Redakcja techniczna *Andrzej Pleśniar*

Korekta *Wioletta Bojda*

Łamanie *Edward Wilk*

Copyright © 2016 by

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Wszelkie prawa zastrzeżone

Copyright © 2016 by IBL PAN

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-226-3037-2

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-3038-9

(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 19,75. Ark. wyd. 16,5.

Papier Sora Mat Plus 90 g/m², vol. 1.2

Cena 24 zł (+ VAT)

Druk i oprawa

„TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.

ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

[Kup książkę](#)

Kiedy patrzymy na najsłynniejsze wyobrażenie Melancholii, na miedzioryt Dürera, widzimy znajdującą się niemal na pierwszym planie, w lewym dolnym rogu, dużą kulę. Rozmaicie pisa-
no o materiale, z którego mogła być wytoczona – może z kamie-
nia, może z drewna. Na pewno jednak ta kula jest ciężka. Spa-
dła z kolan siedzącej postaci i zastygła u jej stóp pośród innych
przedmiotów, na które postać owa nie zwraca już uwagi. Przeci-
wieństwem tej właśnie nieruchomej i jakby nieuchronnie cięż-
kiej kuli ma być nasza książka – nie piłką nawet, lecz piłeczką,
niedużą, skoczną i wibrującą. Piłeczką w grze, która wymaga
od graczy precyzyjnych i szybkich ruchów, nie pozwala na za-
myślenie się, na bezczynność, na smutne opuszczenie twarzy.

(ze Wstępu Doroty Słowickiej)

Tom *Piłeczka* jest przede wszystkim znakomitym zbiorem
świetnych przykładów polskiej eseistyki, która po doświad-
czeniach postmodernizmu weszła na przełomie stuleci na zu-
pełnie inne tory niż te wyznaczone przez twórczość Miłosza,
Stempowskiego czy Herlinga-Grudzińskiego. Świetne eseje za-
mieszczone w tomie – autorstwa zarówno wytrawnych auto-
rów, jak i młodszych adeptów pióra – ukazują nie tylko, w któ-
rą stronę zmierza współczesna eseistyka polska, ale też uświa-
damiają nam, jak zmienił się sposób pisanie o literaturze przez
historyków literatury.

(z recenzji Piotra Wilczka)

Więcej o książce

Cena 24,00 zł
(+ VAT)

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3038-9

[Kup książkę](#)